

Beszámoló

Mindenekelőtt szeretném tisztelettel megköszönni a bizalmat, mely révén tavaly, színház- és mozgásművészet kategóriában benyújtott pályázatomat pozitív elbírálásban részesítették. A havonta folyósított ösztöndíj egy teljes éven át egészítette ki érzékelhető módon személyes megélhetésem anyagi kereteit. Nagyon köszönöm! Terveztem ugyan, hogy a folyósított összeg egy részét a megvalósítandó előadás dokumentációs munkáinak költségeire fordítom – kutatással kapcsolatos utazások, online könyvtárakba való regisztrálás stb. – viszont szerencsére erre nem volt szükség. Sikerült ugyanis megoldanom a dokumentációs anyag begyűjtését részben helyben, a Teleki Téka könyvtárból, más részét ismerősök révén, akik bejáratosak online levéltárak, archívumok anyagaiba. Talán pár szakirodalmi könyv beszerzését sorolhatnám az alkotói munkával kapcsolatos eddigi költségeim keretébe, de ezek a kiadások nem mondhatóak igazán lényegesnek. Ami viszont anyagi értelemben tételesebb kiadásokat vonhat maga után, az a produkciós költség, vagyis a konkrét megvalósításokkal kapcsolatos anyagi ráfordítás. Ez alatt elsősorban a díszlet és jelmez kivitelezésével járó kiadásokra gondolok. Amennyiben ilyen irányú költségek lesznek – és lesznek, még ha minimálisak is – azok a most következő periódusban válnak aktuálissá, a májusban tervezett konkrét próbafolyamat során. Igyekszem viszont a *több fantázia és kevesebb költés* elve alapján szabályozni a megvalósítást.

De visszatérve a tavaly leadott pályázatomban megjelölt ütemtervre, az elmúlt év során nagyvonalakban sikerült tartanom magam az elképzeltetekhez. A nyár folyamán, de főleg ősszel – ahogyan a pandémia előírási keretei, az aktuális egészségi állapotom, és a Spectrum Színházban kifejtett kötelező művészi tevékenységeim megengedték – igyekeztem elsősorban a tervezett előadás forgatókönyvét összeállítani. Ez két párhuzamosan futó tevékenységben merült ki. Egyfelől belemerültem a Rhédey Klaudia személyével kapcsolatos elérhető és hitelesnek mondható dokumentumok begyűjtésébe és tanulmányozásába – ezt főleg a személyes kíváncsiságom kielégítése végett – másfelől megterveztem és rögzítettem egy működő képesnek tűnő dramaturgiai vázlatot, más szóval forgatókönyvet, mely a célszemély karakterének művészi megfogalmazását hivatott szakmai értelemben elősegíteni, fiktív történések által. Ezzel a

feladattal elkészültem az elmúlt naptári év végéig, függetlenül attól, hogy közeledve a konkrét megvalósítási periódushoz, folyamatos kiegészítéseket eszközölök rajta és gyakran egész részleteket írok át benne.

Ami még hátra van az a konkrét próbafolyamat. A terv szerint *Az őszinte szerelem pici nagyasszonya* munkacímet viselő színházi projekt bemutatója 2022 május 2-ra, Rhédey Klaudia esküvőjének emléknepjára lett betervezve, viszont - ahogyan az gyakran előfordul - a bemutató igen nagy valószínűséggel csúszik, reményeim szerint csak május végére. A csúszás okai közt elsősorban saját személyes színházi kötelezettségeim állnak. A pandémiás megszorítások visszavonásával a Spectrum Színház is igyekszik az évad végéig minél több előadást programjára tűzni. Számos előadás készült az elmúlt egy évben, amelyek közül mindenikben érintett voltam, viszont ezek az előadások a pandémia megszorításai miatt minimális esetben kerülhettek közönség elé. Ezen előadások közül várhatóan ismét programjára tűz a színház párat. Remélem is, mivel az elmúlt évben kifejtett művészi tevékenységeim nagy részét ezen előadások létrehozásában kamatoztattam. Az évad második felében megsokszorozódott előadás számok mellett a külföldi és a hazai turnék száma is megnőtt, májusban kezdődik a fesztivál szezon – mindezek olyan tényezők, melyek nem teszik lehetetlenné, de lassítják a projekt gyors kivitelezésének lehetőségeit a tervhez képest. Elképzeléseim szerint a próbafolyamat idején a Spectrum Színház stúdió termét venném igénybe lehetőség szerint, és csak a bemutatóra költöztetném át a produkciót az erdőszentgyörgyi Rhédey kastély valamelyik tágasabb termébe. Információim szerint a 2022 május 2-ra tervezett bemutatót már csak abból az okból sem tartanám kivitelezhetőnek, mivel a Rhédey kastély tevékenységeit a fűtéssel járó megnövekedett költségek okán időlegesen felfüggesztették és leghamarabb csak akkor nyitja meg kapuit, amikor az időjárás azt tartósan megengedi. A fent felsorolt okok átírták ugyan a munkatervet, viszont lehetőségeimhez mérten igyekszem záros időn belül teljesíteni a pályázatban vállalt művészi kötelezettségeimet. Próbálom a hátráltató tényezőket a projekt előnyére fordítani – például, amennyiben májusban sem sikerülne bemutatni, akkor élnék a lehetőséggel és táncszínházi vonzatokkal is kiegészíteném az előadást, pár koreográfus diák bevonásával.

Összegezve, ismételten megköszönöm az alkotói ösztöndíjjal járó anyagi juttatást és bizalmat. Nagyon sokat számított a havi leosztásban folyósított keret a művészi ambícióim és hitem

megerősítésében. Bár egyre valószínűbbnek tűnik, hogy a kitűzött bemutató a tervezett időpontra nem készülhet el, igyekszem záros időn belül, a lehetőségeimhez képest kivitelezni minden előzetes elképzelésem szerint.

AZ ŐSZINTE SZERELEM PICI NAGYASSZONYA

FORGATÓKÖNYV

Rhédey Klaudia 29 éves férjezett asszony, aki annak ellenére, hogy három kisgyermek édesanyja és már a negyedikkel is várandós, se külsőre, se lelkében még nem érett az anyai szerepkör megélésére. Az a típus, aki a korszellemnek megfelelően időben férjhez megy - átugorva a fiatalkorral járó naív tapasztalások és felfedezések időszakát - és feleségként kénytelen, utólagosan megtapasztalni a szerelemmel járó mélységek és magasságok teljes érzelmi spektrumát. Férjét alig ismeri, viszonyuk abban a néhány találkozásban merül ki, amikor a hadseregben szolgáló férfi pár napos szabadsága kapcsán haza utazhat – ezért jobbára azzal tölti idejét, hogy magányos hétköznapjaitól menekülve, vágyaktól fűtött titkos valóságot épít, elfolytott kislányos ábrándjai, félelmei és vágyai köré.

A történet Klaudia titkos lugasában játszódik, nyár végén. Ez az a hely, ahová a szereplő gyakran visszahúzódik, ha önmaga képzeletének mágikus világába szeretne menekülni a hétköznapi unalmas valóság elől. Egyfajta elhagyatott kerti raktár, melyet egy kiszáradt őszirózsa bokor tuskés, tekervényes indái kellően körbefontak ahhoz, hogy kellő biztonságban el lehessen bújni mögötte, akár több órát, sőt napokat is. Olyan tér, melyben az ott tartózkodó - a beszűrődő fény erőteljes sugarai és a sejtelmes sötétség, valamint az eleven természet hangjai és a sűrű csönd által – önmaga lelki világába merülhet, tér és idő korlátok nélkül biztonságban és háborítatlanul. A hétköznapok magányából kiutat jelentő elvonulások, a titkos bozót illuzórikus világa egyre erőteljesebb függést okoz Klaudia lelkében és visszafordíthatatlan folyamatok örvényébe taszítja az ellenállni nem képes nőt. Egyre nehezebben tud és hajlandó szembenézni a valóság kihívásaival, a folytonos várakozással, az elfolytott vágyakkal, a megnemélt szerelem tényével – vagyis a meddő magánnyal. Ezzel ellentétben egyre nyitottabbnak mutatkozik, bármilyen elvont

valóságban való részleges vagy teljes fololdódásra, mely a teljesség megélésének látszatát képes időszakosan nyújtani. Veszélyes játék ez, melyben a képzelet démoni figurái végzetes játszmába csalják az önmaga őszinte hangját kereső kiszolgáltatott nőt.

Prológus: Délután – Földi boldogság

Klaudia titkos rejtekhelyén tartózkodik. Régi faládákból improvizált ágyon hever, egy kidobott ódon tükör előtt, képzeletébe merülve. A teret a közeli patak friss és üde csobogásának hangja tölti meg. Ezt hallgatja, majd lassan dudorászni kezd, valamilyen gyerekkori emlékből visszamaradt egyszerű dalt, először halkán, majd egyre kivehetőbb módon. (*korabeli német gyerekdal*). Közben egy fonott kiskosárból - melyet eddig a kötényébe rejtett – frissen levágott rózsá fejeket aggat a kiszáradt rózsaindákra, melyek teljes egészében körbefonják a rejtélyes zugot. Ahogyan a dal erősödik, úgy Klaudia boldogsága is egyre kicsattanóbb – már-már táncol benne a harmónia. (*könnyed kislányos tánc*) Ezzel egyetemben az indákra aggatott rózsafejek, vörös foltokkal tarkított keretbe vonják az erős fénnyalábokkal pásztázott pici és körbezárt teret. Ekkor már a patak csobogás nem hallatszik, és az éneket is elnyomja egy mindent uraló bizsergő hang, mely leginkább a vadméhek zümmögéséhez hasonlít. Klaudia önmagáról megfélemezve táncol, valamilyen furcsa atipikus keringőt, mely leginkább a dervisek önkivületi táncára emlékeztet. (*erőtéljes, expresszív rituális tánc*)

I.rész

1. jelenet: Naplemente – Vágy

A lemenő nap vörös fénye lassan, de annál intenzívebben borít be mindent. Először csak a rózsaindák közt jelenik meg, majd lassan felkúszik a tükörrre, és erejét megsokszorozva terül szét a térben. Klaudia sziluettje jól kivehető a tükör mögötti térben. Lassú bolyongó mozgásba jár fel és alá. Emlékeiben kutat, majd mint valami összefüggéstelen szövegfoszlány darabok, úgy tör fel belőle valahonnan mélyről a VÁGY. Először suttogás formájában, majd egyre erőteljesebben hallható költői képek patetikus skandalálásában. Cikornyás nyelvezetű pajzán verseket mond

valójában, követve azok könnyed, majd egyre lüktetőbb ritmikáját (*kollázs Csokonai pajzán verseiből*). A jelenet tulajdonképpen egy mélyről jövő női sóhaj metaforája, melyet a szereplő úgy él meg, mintha a megidézett verssorok afrodiziákumként hatnának rá. Ahogyan a jelenetben elhangzó versrészletek egyre erőteljesebb szenzualitást kapnak, úgy tűnik el fokozatosan a lemenő nap és veszi át helyét a telihold.

2. jelenet: Este – Pánik

Mire a hold hideg kontrasztos fénye uralma alá veszi a teret, Klaudia hangja már furcsa delejességet kap, sőt egyre kevésbé lesz a maga természetességében hallható. Már nem is versemlékeket skandál, hanem erőteljes drámai monológokat ad elő, melyek valahonnan mélyről, a szereplő egzaltált elméjéből tolokodnak elő. (*monológ részletek Racine: Phaedra és Katona: Bánk-bán drámájából*) A sűrűn visszatérő visszhangok viszont már teljes mértékben önálló életet élnek, valahogy úgy, mintha nem is a szereplő, hanem a közelgő éj bocsájtaná ki őket (*hangtechnikai trükk, mely a szereplő előzőleg felvett szövegrészleteit furcsa hangörvénné torzítja*).

3. jelenet: Éjfél – Réválom / Halotti sirató

Éjfél beálltával hirtelen minden összekeveredik. Először is mély és hirtelen csend telepszik a sötét raktárhelyiségre és Klaudia nem látható sehol. Mintha eltűnt volna a visszhangokkal együtt. De nem tűnt el. Meghúzta magát a nagy ódon tükör monumentálisnak tűnő árnyékában és figyel. Valamiféle baljós jelenést észlel. A csend egyre mélyebb. Két női sziluett tűnik fel a térben. Kezükben gyertya. Furcsa rángatózó mozgással körbejárják az indákkal borított zugot (*expresszionista jegyeket hordozó kortárs koreográfia*), majd egy pillanatra eltűnnek. Aztán másik irányból jönnek vissza furcsa nyikorgó hang kíséretében. Faládkat ráncigálnak maguk után – innen a nyikorgó hang. Megállnak a tükör előtt és nehézkesen felemelve kiürítik a ládákat. Föld volt bennük, mely lassan, de súlyosan ömlik a tükör előtti improvizált lócára. Ezek után nagy robbajjal kezdetét veszi a VIHAR. A két sziluett most már világosan kivehető karakterjegyeket

mutat. Egy gyászoló özvegyet és annak lányát látjuk, akik mintha siratnának valakit. Furcsa halottak napi rituálét mutatnak be, túlviláginak tűnő rimánkodással kísérve (*régi csángó halottas ének*), aztán ahogyan jöttek úgy el is tűnnek. A hold végleg elhomályosul. Klaudia egy ládán ül, és nagyon megviseltnek tűnik. Mintha a lelkéből szakadt volna ki az iménti baljós jelenés.

II.rész

1. jelenet: Másnap hajnalban – Az elhívás

Időben először ugrik a történet, jelen esetben pár órát. Klaudia még mindig a lugasban tartózkodik. A hajnal ritka fényében látjuk, amint határozottan pakol egy régi lepusztult bőröndbe. Utazni készül. A pár órával ezelőtti élmények hatására úgy tűnik elszánta magát. Meglátogatja Graz mellett szolgáló katonatiszt férjét. Bár titkos olvasmányát (*De Sade Márki*), és pár rongyosra olvasott divatlapot (*Pesti divatlap*) is berakott előzőleg a bőröndbe, utólag meggondolja magát. Nincs már szüksége rájuk. Idegesen kidobálja őket és csupán bőrkötéses naplóját és csattos zsoltáros könyvét látja érdemesnek magával vinni. Gondosan összehajt még egy ünnepinek látszó, egyszerű hímzéses fehér ruhát is, majd pár zöld alma kíséretében amaszt is beteszi a bőröndbe. Elkészült. Mély levegőt vesz, szemét a felkelő nap irányába szegezi és indul. De nagyon nehéz a Távózás. Hová is vezet valójában az Út? Határozottnak tűnik, de minden megtett lépés után kifut az erő a lábából. Ezért, mintha önmagát bátorítaná, saját naplójegyzeteit kezdi mantrázni – az őszinte szerelem szavai már-már megidéznek szeretett férje alakját (*szövegmontázs korabeli lapokban leközölt naplójegyzetek, levélregények alapján*). A felkelő nap fényében mintha látná is Őt, láthatatlanul is belé kapaszkodik, tőle várja a biztatást és a bizonyoságot, hogy jó döntést hozott. De a biztatás nem jön. Klaudia összeomlik. Nincs ereje elindulni az Úton.

2. jelenet: Pirkadat – Rémálom / Beavatás

Klaudia felfokozott idegállapota ismét a képzelgés mágikus világába röpíti a tehetetlen nő lelkét. Mintha a föld alól, vagy a felkelő nap sugarain utazva jelennének meg ismét a már megszokott

árnyak, az özvegy nő, a halott lánya és még valaki: egy furcsa maszkos figura, valamiféle Ős Hím. Klaudia már meg sem lepődik. Mintha elfogadná mindazt, ami az árnyak újabb megjelenésével rá vár. Kezdetét veszi egy újabb démoni rituálé, egyfajta groteszk beavató színjáték, orgia, mely mintha Klaudia ösztöneinek legmélyebb bugyrából szakadna fel. Egyfajta kétségbeesett kapálózás ez a legbensőbb gonosz erőszakával szemben (*groteszk kortárs koreográfia, melyet valamilyen templomi gyerekkórus éneke kísér felvételtől*).

III.rész

1. jelenet: Reggel – Felismerés

Újabb ugrás a történetben. Ismét eltelt pár óra. Reggel. Klaudia valahol a rózsaindák árnyékában gubbaszt. Lehet, hogy alszik. A közeli patak friss csobogásának hangja, mintha visszaröpítené a történetet az elejére. Talán minden, ami eddig megtörtént csak egy furcsa rémálom volt. Az egyre erőteljesebb csobogás, a már-már paradicsominak mondható reggeli légkör új szereplő megjelenését sejteti. Mintha titkon, valamilyen magától értetődő óhaj teljesítését segítené elő minden tiszta hang és fénysugár. Egy fiatal, raktáros kinézetű, egyszerű fiú jelenik meg a külvilág által elfeledett zugban. Vidáman fütyörészik, almával rakott ládákat pakol, de főleg élvezi a reggelt. Égi jelenésnek tűnik, ahogyan könnyed de férfias mozdulatokkal tesz-vesz. Ámor-t képzeli el így minden fiatal lány. A csilingelő futamok, melyet fütyül (*Barokk fúga*), és a táncszerű légies mozdulatok (*furcsa néptáncsal kevert menuett*) megteszik a kellő hatást. Klaudia felfigyel rá. Meglepődik ugyan azon, hogy van még rajta kívül más is, aki ide szokott járni, de a kellemes külsejű idegen iránt inkább kíváncsiságot érez, mintsem neheztelne rá. Nem beszélve arról, hogy valami azt súgja legbelül: látta már valahol ezt a fiút. A jelenet nagy részét az teszi ki, ahogyan Klaudia titokban figyeli a fiút, viszont tesz arról, hogy még időben észre vetesse magát, még mielőtt az távozna. Miután kiderül a fiú számára, hogy felhőtlen, intim pillanatai alatt megfigyelés alatt állt, szemérmesen és sietve távozik – valahogy úgy, hogy közben egyértelművé teszi: találkoznak még.

2. jelenet: Naplemente – Várakozás

Újabb órák telnek el. Ismét közeledik az este. Naplemente. Klaudia készül valamire. Meggyőződéssel hiszi: a reggeli fiú vissza fog térni. Viselkedése olyan, mint minden lányé, aki a váratlanul bekopogó első szerelem okán zavarodottságot és furcsa szédültséget érez. Legutóbb a férjével való találkozásakor élt át valami hasonlót. De az már régen volt, annyira régen, hogy talán meg sem történt. Ki tudja? Lehet, hogy a múlt még csak most kezdődik el és mindaz, ami éveken át történt, az igaz sem volt. Ott áll a nagy ódon tükör előtt, magát nézi és tetszik magának. Sötét tónusú ruháját leveti magáról és énekelni kezd. (*korabeli, divatos német dal – lied*) Bár ő sem tudja, hogy miért de boldognak érzi magát. Közben előkerül a bőröndbe csomagolt egyszerű hímzésű fehér ruha is, melyet lassú, méltóságos mozdulatokkal vesz magára. Közben a lemenő nap vörös fénye visszahúzódik a bozót mélyére és feljön ismét a hold. Klaudia befejezi a készülődést és vele együtt az éneket is. Csend. Várakozás.

3. jelenet: Este – Szerelem/hold

Lehet, hogy mégsem jön el? Hiú ábránd lenne az egész? Klaudia kezdi elveszteni a reményt, de nem adja fel. Leheveredik a tükör előtti lócára, a fiú által hozott ládák mellé. Érzi az almák illatát. Megkívánja. Beleharap az egyikbe, majd mohón enni kezdi. Minden harapás hatalmas étvágyról árulkodik. Rég nem lakott jól, sem almával sem mással. Annyira jól esik, hogy megfelelnek magáról. Az összes almával kapcsolatos recept az eszébe jut, melyet még kislány korában jegyzett le gondosan magának. Minden harapáshoz egy-egy újabb almás sütemény nevét társítja (*Klaudia receptes könyve*). Furcsa kislányos játék ez, de Klaudiától nem meglepő. Közben észrevétlenül megjelenik a fiú. Látja a lány felhőtlen játékát, egy darabig figyel, majd hirtelen kiborít egy teljes láda almát. Klaudia megijed ugyan a váratlan robajtól, de már ugrik is a fiú nyakába. Ezzel egyetemben megszólal egy furcsán hömpölygő keringő. A szerelem gépezete beindul. Egyikük sem szólal meg, csak néznek egymás szemébe és lassan átengedik magukat a keringő mély de határozott lüktetésének. A levegő sűrűsödik, egyre feszültebb a tempó. Örvényszerűen kavarnak az érzelmek és a vágyak. Lehet, hogy szét is tépnék egymást, ha a történet ezen a

ponton nem venne egy hirtelen kanyart. Váratlanul sötétbe borul a tér, a zene megszakad. Mintha minden felfüggesztődne egy pillanat alatt. Csend.

Epilógus: Éjfél – Réomás / Az Út

A történet vissza ugrik arra pontra, amikor Klaudia a bőröndjébe pakol és készül az utazásra. De most más optikából látjuk ugyanazt. Már nem Klaudia rakosgat, hanem a térben most is jelenlévő, már ismerős női árnyak közül a kislány (*groteszk kortárs koreográfia*). Közben valamilyen erőteljes zenekari mű passzusait halljuk (*szonáta vagy szinfónia részlet*). Ugyanazok a tárgyak kerülnek vissza a bőröndbe – a bőrkötéses napló, az imakönyv és ami újdonság, sok-sok alma, mely igazán súlyossá teszi a bőröndöt. Klaudia nem is vesz tudomást erről az egész pakolászási szertartásról, ő a helyiség egyik sarkában áll, önmagába merülve. Amikor kezébe adják a bőröndöt, nem is reagál, úgy ahogyan arra sem, hogy a másik árny – az özvegy – közben lassú és rituális mozdulatokkal hordja köré, a teret beborító rózsaindák egy részét (*mechanikusan ismétlődő, pár elemből álló koreográfia*). Őt már nem érdekli semmi, pusztán arra a távoli gyerekhangra figyel, ami a lelkéből, de az is lehet, hogy a méhéből szól - arra az ismerős dalra, amit kislány korában annyiszor hallott és amit most halkán, alig kivehető módon, utoljára énekelni kezd (*ugyanaz a korabeli német gyerekdal, mint a prológusban*). Ahogyan erősödik a dal, úgy halkul el a zenekari mű, mely eddig aláfestette a jelenetbeli történést, de ugyanakkor Klaudia is fokozatosan tűnik el, a köré és ráhordott rózsaindák mögött. Az árnyak lassan betemetik. Nem csak a rózsaindákat hordják rá, hanem az ódon tükröt, az almákkal teli ládákat és a heverőt is ráborítják. Olyan az egész összehordott konstrukció, mint egy őszi nagytakarítás utáni monumentális szemétrakás. Mire elkészül már tényleg csak a dalt halljuk, valahonnan a rakás mélyéről, de azt is csak rövid ideig. Aztán beáll a csend. Az árnyak a földön ülnek. Az özvegy ölében tartja lányát, aki a földön heverő divatlapok egyikéből olvas fel valami ömlengős, gyenge minőségű színházi kritikát Déryné legújabb alakításáról.